

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1050 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimi z: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutzimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarining tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashtirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

MUNDARIJA	CONTENTS	СОДЕРЖАНИЕ
	Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya..... 179 Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
	18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari ..... 183 Muzafarov Muhammadali Maxsudovich	
	Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)..... 187 Yadgarova Surayyo	
	Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish..... 190 Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili..... 194 Yusupova Sanobar Odil qizi	
	Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели ..... 197 Бахтияр Катибжанович Саттаров	
	Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста..... 201 Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
	Условия эффективности инклюзивного образования ..... 206 Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
	Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов ..... 211 Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
	Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников ..... 216 Джалилова Феруза Намазовна	
	Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni ..... 219 Zuhriddin Azizov	
	Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США) ..... 222 Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
	Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста ..... 227 Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
	Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar ..... 231 Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
	Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов..... 234 Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы	
	Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish ..... 245 Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi	
	Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash ..... 248 Botirova Jumagul Chori qizi	
	Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish ..... 254 Kaypova Gulnara Muratbaevna	
	Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari..... 257 Davletova Hamida Xasan qizi	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari ..... 261 Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura	
	Orkestr va ansambllarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati..... 265 Fayzullayev Ermat Majidovich	
	Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi..... 269 Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari.....	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish.....	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarini integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari.....	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish.....	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv.....	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения.....	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri.....	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ... 344 Rahmatova Feruza Qudrat qizi	344
	Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv ..... 348 Abdusamatova Nargiza Jamoliddinova	348
	Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirish ..... 352 Rizayeva Munixon Maxkamovna	352
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari ..... 356 Boltayev Ahmad Rustamjonovich	356
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari ..... 359 Boymuradov Normurod Abdusadikovich	359
	Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari ..... 362 Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li	362
	O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari ..... 367 Salayeva Dilafuz Buranovna	367
	Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri ..... 370 Toshtemirova Nigina Normurod qizi	370
	Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков ..... 373 Уринбаева Дилдора Утепбергеновна	373
	O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi ..... 376 Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich	376
	Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari ..... 380 Axrorov Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi	380
	Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'рни (oliy ta'lim misolida) ..... 385 Axrorov Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi	385
	Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri ..... 389 Turakulova Mehriniso Nuriddinova, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna	389
	Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ..... 393 Mamadaliyeva Mumtozbeqim	393
	6-7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi ..... 396 Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi	396
	The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English ..... 399 Absalomova Aziza Baxodir qizi	399
	Autizimli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish ..... 404 Yoqubova Hurriyat Burxonovna	404
	Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish ..... 407 Xaitova Nazokat	407
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari ..... 411 Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi	411
	Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari ..... 415 Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov	415
	Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish ..... 420 Ermatova Mamlakat Qadirkulovna	420
	9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida ..... 423 Eliboyeva Lola Sulaymonovna	423

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
Ikramova Shohsanam Ravshanboy qizi	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston daryi tilli maktablar misolida)	430
Samadi Nooria	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldoshevna	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
OLTiboyeva Kamola Sharofjon qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari	448
Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
Ходжанов Азиз Рахимович	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
Kayumova Nargiza Mirziyatovna	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
Dehqonova Mahmuda Ortiqovna	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
Djabbarov Axror Islomovich	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
Axmedova Laylo Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
Urazimbetova Aygul Arabbayevna	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
Aliyeva Odila Madamin qizi	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
Achilova Sevara Djasirkulovna	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
Daliyeva Eliza Zokir qizi	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish ..... 519 Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi
	Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek..... 523 Gulnigor Yazdonkulova
	Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari ..... 526 Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi
	Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati..... 530 Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi
	Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni ..... 535 Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna
	Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish..... 539 Karimova Zulfiya Abduraxmanovna
	Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari ..... 543 Kenjayeva Iroda Alisherovna
	Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari ..... 546 Mamatova Husnora Eshquvatovna
	O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash ..... 550 Mehmonova Nilufar Shuhratovna
	Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence..... 553 Meylinorova Feruza Bakhtiyor kizi
	Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish..... 559 Muminova Nargiza Sabitdjanovna
	TEACCH konsepsiyasi - autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi..... 562 Murodova Sarvigul Raxim qizi
	Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli ..... 566 Norboyeva Moxigul Shavkat qizi
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish ..... 569 Norqulova Ma'mura Husniddin qizi
	Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi ..... 574 Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna
	The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution..... 580 Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina
	Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari..... 583 Rakhimova Laylo Hamidjon qizi
	Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi ..... 586 Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.
	Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik..... 590 Shermatov Gulom Qaxxorovich
	O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni ..... 594 Xaitov Abdukosim Abdulkim o'g'li
	Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika - STEAM ta'lim moduli sifatida ..... 596 Xamroyeva Sitora Samadovna
	Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari ..... 599 Xayrullayev Axror Aktam o'g'li

Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiquodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi.....	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari.....	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан.....	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность - метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов.....	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	
Zamonaviy ta'lim muhitida tarbiya tizimini takomillashtirishda interaktiv metodlarning o'rni	637
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Baymuratova Madina Baxodir qizi</i>	
Methodological Support of the Process of Developing Preschoolers' Cognitive Skills Through TRIZ (TIPS) in a Technology-Enhanced Learning Environment.....	641
<i>Gauxar Djanpeisova, Veronika Gorbunova</i>	
Innovative Approaches to Early Mathematics Education and Development in Preschool Children	646
<i>Gauxar Djanpeisova, Shaxodat Berdiyeva</i>	
Ta'lim jarayonida intensiv texnologiyalar asosida mantiqiy tafakkurni rivojlantirish metodikasi	650
<i>Radjabova Mohigul Alisherovna</i>	
O'quv jarayonida ongli mushohada ko'nikmasini rivojlantirishda savol-javob usulidan foydalanish asoslari	653
<i>Ro'zimetova Intizor Alimovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari yozuv malakalarini shakllantirishning psixolingvistik tasnifi.....	656
<i>Axmataliyev Murodjon Ulug'bek o'g'li, Xojimatova Shoxsanam Erkinjon qizi</i>	
Ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'qituvchi kompetensiyasiga ta'siri	659
<i>Azamatova Rayhona Bahromjon qizi</i>	
13-14 yoshli o'quvchilarda harakatli o'yinlar va zamonaviy futbol mashg'ulotlarini integratsiya qilishning pedagogik asoslari.....	662
<i>Babayev Anvarjon Axmedovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish (nazariya, amaliyot va natijalar)	666
<i>Berdiyev G'ayrat Ulaboyevich, A. N. Sadatova</i>	
Elektron portfoliolar asosida individual rivojlanishni monitoring qilishning diagnostik modeli	670
<i>Kopbayeva Baxtigul Ziyadadinovna</i>	
Pedagogik atamalarning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati.....	674
<i>Islomov Nurtoy Nomoz o'g'li</i>	
Abdulla Avloniyning axloqiy-ta'limiy qarashlari.....	678
<i>Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Turg'unov Dostonbek Rustamjon o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Talabalarda ma'naviy-axloqiy ideallarni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari .....682 Ziyotov Farrux Saodilla o'g'li	682
	Nazorat qiluvchi pedagogik dasturiy vositalarni yaratishda sun'iy intellektning ahamiyati .....686 Ermonov Sherzod Ibrayim o'g'li	686
	Kreativ yondashuv asosida bo'lajak muhandislarda sog'lom turmush madaniyatini rivojlantirishning muhim yo'nalishlari .....690 Ibragimova Aziza Avaz qizi	690
	Oliy ta'limda dual ta'lim va malakaviy amaliyotni takomillashtirish ("musiqa ta'limi" misolida) .....694 Raximov Nurillo Narzullayevich	694
	Uzluksiz ta'lim tizimida musiqa san'atining shaxs ma'naviy-estetik tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati .....698 Sattarov Alisher Alikul o'g'li	698
	Boshlang'ich sinflarda multimediali mantiqiy masalalar orqali o'quv jarayonini faollashtirish .....702 Jamoldinova Dildora Alijon qizi	702
	Ta'lim markazlarida o'quvchilarning nutq kompetensiyalarini rivojlantirish metodologiyasi .....706 Buriyeva Xumoraxon O'lmasboy qizi	706
	Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari .....710 Xayrullayev Axror Aktam o'g'li	710
	AI-грамотность будущих педагогов: компоненты, вызовы и педагогические стратегии этической интеграции искусственного интеллекта .....713 Наркабилова Г. П.	713
	Роль психолого-педагогических факторов в формировании нравственного поведения дошкольников .....718 Рахматходжаева Ф. М.	718
	Внедрение инновационных технологий в дошкольно-образовательном учреждении .....721 Садикова Шоиста Акбаровна	721
	Para stol tennis sportchilarida jismoniy tayyorgarlikni oshirish samaradorligi .....726 X. A. Usmonova	726
	Systematic Approach to the Issues of Educational Calculation in General Secondary Schools .....729 Ajiniyazova Sholpan Saparniyazovna	729
	Роль системного профессионального развития в формировании компетентности учителей английского языка: международные тенденции и практика Узбекистана .....733 Жамолитдинова Нилуфар Акрамжоновна	733
	Boshlang'ich sinf tabiiy fan darslarida funksional savodxonlikni rivojlantirish usullari .....738 Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna, Saidmudova Maftuna Alisher qizi, Hafizova Oydiyoy Doniyor qizi, Xujamkulova Maqsuda Ruzikulovna	738
	Ingliz tili darslarida Kahoot o'quv platformasidan samarali foydalanish .....743 Amankulov Shavkat Qudratovich	743
	Bolalarning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishda polisensor muloqot metodikasi .....747 Musratova Zilola Ulug'bekovna	747
	Коммуникативные способности педагога - ключ к эффективному взаимодействию с учащимися .....752 Акрамова Л. Ю.	752
	Искусственный интеллект в образовании: киберпедагогические стратегии развития критического мышления .....756 Сайфитдинов Ислombек Зоирович	756
	Регион как фактор суицидального риска: от климата до культуры общения .....761 Султанова Амина Анваровна, Махсумова Зилола	761
	Bo'lajak shifokorlarga anesteziologiya va reanimatologiya fanini o'qitishning nazariy asoslari .....765 Ismailov Oybek Abdurasulovich	765
	Sun'iy intellekt (SI)ning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi metodik ahamiyati .....768 Komilov Furqat Solijon o'g'li	768
	Implementing Total Physical Response Techniques in Your Language Class .....770 Rakhmatova Madina Sobirovna	770

Voleybolda holat va harakatlanish, yuqoridan va pastdan to'p uzatish texnikasi	772
<i>Sulaymonov Jaxongir Solijonovich</i>	
Методика формирования экологической культуры учащихся в процессе спортивного туризма	775
<i>Абдурахманов Отахон Рустамович</i>	
Методы преобразования и обработки текстовых задач в преподавании математики в начальных классах.....	780
<i>Азамкулов Ахтамкул</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida kreativ-tanqidiy fikrlash va muammoli ta'lim texnologiyalari integratsiyasining didaktik imkoniyatlari	787
<i>Jumayeva Muxlisa Shokir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati	793
<i>Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'is in qizi</i>	
Boshlang'ich sinf tarbiya darslarida jadid pedagogik merosidan foydalanish usullari	796
<i>Yusupova Madinajon Mansurbek qizi</i>	
Актуальность внедрения педагогики сотрудничества в современный учебный процесс на занятиях русского языка в группах с нерусским языком обучения	799
<i>Заболотина Анна Анатольевна</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	802
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldoshevna</i>	
Alisher Navoiy asarlarida odob-axloq masalalarining falsafiy va tarbiyaviy talqini.....	807
<i>Ahadova Feruzaxon Akmaljon qizi, Usmonova Sofiyaxon</i>	
Globalashuv sharoitida ayollar ruhiy salomatligini saqlash va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari	810
<i>Eshonqulova Guljahon Abduqaxxorovna</i>	
Tarbiyachi va pedagoglarning o'yin texnologiyalarini qo'llashdagi kasbiy tayyorgarligi hamda kommunikativ kompetensiyasi	814
<i>Xasanova Shaxnoza Toxtasinovna, Ostonova Marjona G'ulomovna</i>	
Maktabgacha ta'limda etnomadaniy kompetensiyani rivojlantirishda teatr texnologiyalarining qo'llanilishi	819
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Sharobiddinova Shahzoda Doniyorbek qizi</i>	
Talabalarda agressiv xatti-harakatlar shakllanishining omillari.....	823
<i>Sa'dullayeva Aziza Iskandar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish.....	829
<i>Farsaxonova Mastura Jalol qizi</i>	
Jismoniy tarbiya va sport tadbirlarining ta'lim muassasalarida sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi o'rni.....	836
<i>Kimsanov Jamshidbek Maxamatrasul o'g'li</i>	
O'qituvchilarda kasbiy so'nishning profilaktikasi bo'yicha ijtimoiy-psixologik texnologiyalar	841
<i>Jamoliddinova Nigora Tohirjon qizi</i>	
Ta'limning raqamli modifikatsiyalari asosida talabalarning axborot mobilligini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik strategiyalar	846
<i>Xurramov Anvar Xudayshukurovich</i>	
O'zbek musiqiy merosining tarixiy-pedagogik rivojlanishi va zamonaviy ta'limdagi ahamiyati	853
<i>Yulyaxshiyev Sherali Narzullayevich</i>	
Учёт индивидуальных особенностей студентов национальных групп медицинского вуза в обучении русскому языку	857
<i>Мамаджанова Мохимир Рашидовна</i>	
Zamonaviy baholash texnologiyalari va xorijiy tajriba (boshlang'ich sinf "ona tili" darslari misolida)	861
<i>A'zamqulova Zilola Sunnat qizi</i>	
STEAM ta'lim texnologiyasini boshlang'ich ta'limda qo'llashning me'yoriy-uslubiy asoslari	867
<i>Abdug'afforova Aziza Abdurashid qizi, Qudratova Shaxnoza Baxtiyor qizi</i>	
Axborotni tanqidiy baholash asosida talabalarning mediasavodxonlik kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	871
<i>Abdullajonova Nurzoda Nurmaxamadovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Harbiy xizmatchilar faoliyatida professional kuyish sindromining oldini olish..... 874 Abdumalikova Iroda Abdulaziz qizi
	Plifunksional yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari..... 879 Abduraxmanova Mukaddam Mirsalikovna
	Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashning pedagogik asoslari..... 883 Barotova Huriyatxon Uzoq qizi
	Bo'lajak o'qituvchilarning konseptual jadval va grafik organayzerlardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish modeli ..... 887 G'ofurova Sh. M.
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish zarurati ..... 892 Jovmirzayeva Nargiza Kuvondikovna
	Talaba sportchilarning mashg'ulot yuklamalarini nazorat qilish xususiyatlari..... 895 Matnazarov Anvar O'ktamovich, Jumonzarov Jaxongir Shixnazar o'g'li
	Psixologik konsultatsiyada media ta'sirni inobatga olish zarurati..... 898 Kuvandikova Gulnora Gulamovna
	Soft Tissue Control: In the Aesthetic Zone..... 901 Murodkulov Samandar, Narziev Firdavs, Buzrukhoda Javohir
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish mazmuni ..... 905 N. T. Misirova, Xursanova Mohinur Abdugabbar qizi, Ummatqulova Adashoy Baxtiyor qizi
	Klassik ustoz–shogird an'analari va ularni innovatsion ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirishning pedagogik imkoniyatlari ..... 910 Raxmanova Nigora Xusanboyevna
	Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim samaradorligini baholash usullari ..... 914 Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna
	Katta maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni tadqiq etishning nazariy-metodologik muammolari ..... 918 Shakirova Feruza Baxtiyor qizi
	Talabalarni pedagogik dasturiy vositalarni loyihalashga mo'ljallangan web platformalarning imkoniyatlari ..... 922 Shamsutdinov Fazliddin Axmadovich
	Talabalarda virtual jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik shart-sharoitlari..... 926 Sodikova Odinxon Abdugaprovna
	Raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning mantiqiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish modellari..... 930 Suyunova Nargiza Abdurashid qizi
	G'ovlar orasidagi ritmik masofa tuzilishining sportchilarning musobaqadagi natijalariga ta'sirini tahlil qilish ..... 934 Talipov G'ulomojon Adiljanovich
	Efficacy of a New Ointment for the Treatment and Prevention of Alveolitis..... 938 Umarov Maruf, Abdurazzaqov Kamoliddin, Buzrukhoda Javohir
	Tarbiyachi va pedagoglarning o'yin texnologiyalarini qo'llashdagi kasbiy tayyorgarligi hamda kommunikativ kompetensiyasi..... 941 Xasanova Shaxnoza Toxtasinovna, Ostonova Marjona G'ulomovna
	Oila muhitida ma'naviy-axloqiy tarbiya va uning pedagogik ahamiyati..... 945 Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna
	6-7 yoshdagi bolalarni nutq o'stirish mashg'ulotlarida mustaqil fikrlashga o'rgatish..... 949 Xabilova Sitora Tursunmurod qizi, Ziyadullayeva Madina
	Local Anesthesia and Conduction Anesthesia ..... 952 Zulfiya Makhmudovna, Buzrukhoda Javohir
	Современное состояние и проблемы подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию ..... 957 Плиева Руслана Владимировна

Oila muhitida ma'naviy-axloqiy tarbiya va uning pedagogik ahamiyati	962
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi logopat bolalarning emotsional intellektini shakllantirish usullari.....	966
<i>Ro'ziqulova Zarina Yusupovna</i>	
Sahnalashtirish va tasviriy faoliyat integratsiyasi – badiiy-ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish vositasi sifatida	969
<i>Xasanova Shaxnoza Toxtasinovna, Usmonaliyeva Yulduz Baxrom qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy kompetensiyani rivojlantirishda tasviriy faoliyatning o'rni	974
<i>Raxmatova Gulobod Tuyboy qizi</i>	
Maktabgacha tayyorlov yoshidagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning nazariy-pedagogik asoslari	978
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Ro'zmetova Yulduz Odilbek qizi</i>	
Ta'lim va ishlab chiqarish klasterining nazariy-asosiy jihatlari	983
<i>Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik faoliyati jarayonida mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	987
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Nozimjonova Xojiya Mo'minjon qizi</i>	
15-16 yoshli taekvondochilar muvozanat saqlash turg'unligi va harakat aniqligining mashg'ulot jarayonlarida o'sish sur'ati	991
<i>G. X. Ravshanov, A. X. Norov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suhandonlik to'garagining bolalar nutqi va kommunikativ rivojiga ta'siri ...	997
<i>Abduraximova Shahnoza Alikulovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda inklyuziv qadriyatlarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	1000
<i>Asadova Nozima Abdixalil qizi, O. P. Aslanova</i>	
O'zbekistonda sport sohasini digitalizatsiya qilish orqali boshqaruv samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari.....	1003
<i>B. Y. Hamrayev</i>	
Pedagogik akmeologiya nuqtai nazaridan o'qituvchining prognozlash faoliyati	1008
<i>Bekmuratov Arziwbay Kojamuratovich</i>	
Milliy ta'lim tizimini isloh qilishda timss xalqaro baholash tadqiqotining o'rni	1011
<i>Darvishxo'jayev Abdurashid Abdulkakimovich</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida reflektiv tafakkurni rivojlantirish mazmuni	1015
<i>Dostonbek Bobojonov G'ofurovich</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida rag'batlantirish tizimidan foydalanishning didaktik ahamiyati.....	1019
<i>Umarova Mohichehra Ikromjon qizi</i>	
Kichik maktab davrida ma'naviy qadriyatlar shakllanishining psixologik xususiyatlari.....	1023
<i>To'laganova Mohinur Abduhakim qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirishning zamonaviy usullari	1026
<i>Maxmudov Baxodirjon Baxromjon o'g'li</i>	
Integrativ yondashuv asosida tarbiyalanuvchilarda ijtimoiy-kommunikativlikni bilingvizm vositasida rivojlantirish.....	1030
<i>Najmiddinova Gulnoza Odilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida metodik ishlarni tashkil etish mazmuni	1035
<i>Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayeva</i>	
Abdurahmon Jomiyning "Bahoriston" asarida ilgari surilgan ta'limiy-axloqiy qarashlar	1038
<i>Raximova Intizor Rustamovna</i>	
Raqamli resurslar asosida ertak va she'riy matnlar bilan ishlashning innovatsion metodlari.....	1041
<i>Sabirova Gullola G'ayratovna</i>	
Феномен русскоязычной литературы Узбекистана как пространство культурной памяти и художественного самоопределения.....	1045
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	

TALABALARDA MA'NAVIY- AXLOQIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISHDA M.QOSHG'ARIY MEROSIDAN FOYDALANISH

Eliboyeva Lola Sulaymonovna
BuxDPI pedagogika kafedrasida dotsenti

Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish va rivojlantirishda Muhammad Sodik Qoshg'ariy merosining o'rni va ahamiyati yoritiladi. Allomaning ilmiy, axloqiy hamda tarbiyaviy qarashlari asosida yosh avlodni komil inson etib tarbiyalash masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, uning asarlarida ilgari surilgan halollik, poklik, sabr-toqat, ilmga muhabbat, ota-onaga hurmat, jamiyat oldidagi mas'uliyat kabi fazilatlar bugungi ta'lim jarayonidagi ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqotda talabalarning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashda milliy va diniy merosdan samarali foydalanish yo'llari ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: Muhammad Sodik Qoshg'ariy merosi, ma'naviy tarbiya, axloqiy fazilatlar, komil inson, talabalar tarbiyasi, milliy qadriyatlar, diniy-ma'rifiy meros, ta'lim jarayoni, yoshlar ma'naviyati, pedagogik qarashlar.

Abstract: This article highlights the role and importance of the legacy of Muhammad Sodik Kashgari in the formation and development of spiritual and moral qualities in students. Based on the scholar's scientific, moral and educational views, the issues of educating the younger generation as a perfect person are analyzed. Also, the importance of such qualities as honesty, purity, patience, love of science, respect for parents, and responsibility to society put forward in his works in today's educational process is revealed. The study shows ways to effectively use national and religious heritage to ensure the spiritual and moral development of students.

Key words: Muhammad Sodik Kashgari's legacy, spiritual education, moral qualities, perfect person, student education, national values, religious and educational heritage, educational process, youth spirituality, pedagogical views.

Аннотация: В данной статье освещается роль и значение наследия Мухаммада Содика Кашгари в формировании и развитии духовно-нравственных качеств учащихся. На основе научных, моральных и педагогических взглядов ученого анализируются вопросы воспитания молодого поколения как совершенной личности. Также раскрывается важность таких качеств, как честность, чистота, терпение, любовь к науке, уважение к родителям и ответственность перед обществом, заложенных в его трудах, в современном образовательном процессе. Исследование показывает пути эффективного использования национального и религиозного наследия для обеспечения духовно-нравственного развития учащихся.

Ключевые слова: Наследие Мухаммада Содика Кашгари, духовное воспитание, нравственные качества, совершенная личность, воспитание учащихся, национальные ценности, религиозно-нравственное наследие, образовательный процесс, духовность молодежи, педагогические взгляды.

KIRISH

Globalashuv jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi davrda yosh avlodning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida bilim berish bilan bir qatorda, talabalarda yuksak ma'naviyat, mustahkam e'tiqod, vatanparvarlik, halollik, mas'uliyat va ijtimoiy faollik kabi sifatlarni shakllantirish muhim vazifa sanaladi. Bu borada milliy va diniy-ma'rifiy merosimiz, xususan, Muhammad Sodik Qoshg'ariyning asarlari muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi globalashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari inson ongiga, xususan, yoshlarning ma'naviy-axloqiy qarashlariga, dunyoqarashiga va qadriyatlar tizimiga misli ko'rilmagan darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli axborot makonining kengayishi, ommaviy madaniyatning invaziv kirib kelishi, internetdagi axborot iste'moli ustidan nazoratning sustligi, ijtimoiy tarmoqlarda targ'ib qilinayotgan beqaror hayot tarzi, moddiylikning ko'payishi talabalarning ma'naviy-axloqiy barqarorligiga sezilarli bosim o'tkazmoqda. Bu jarayon talaba shaxsining ichki qadriyatlar tizimida bo'shliqlar paydo bo'lishiga olib kelmoqda. Natijada axloqiy me'yorlarning nisbiylashuvi, milliy o'zlikdan uzoqlashuv, ma'naviy beqarorlik, madaniy merosga befarqlik, ijtimoiy mas'uliyatning susayishi kabi holatlar kuchaymoqda. Ushbu

hodisa nafaqat shaxsning ruhiy olamiga, balki bevosita ta'lim jarayonining sifatiga, o'quv motivatsiyasiga, pedagogik muloqotga, akademik muhitning barqarorligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois mazkur masala davlat siyosati darajasida hal qilinishi lozim bo'lgan ustuvor vazifa sifatida qaraladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida yoshlarni ma'naviy barkamol qilib tarbiyalash davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biridir. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (2020-yil 23-sentabr)da ta'limning asosiy vazifalaridan biri sifatida ^[1] "yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash, ularda vatanparvarlik, insonparvarlik, mas'uliyat va mehnat-sevarlik sifatlarini rivojlantirish" belgilangan. Shuningdek, "Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga ta'lim-tarbiya berish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarori (2018-yil 14-avgust)da yoshlarni zararli axborotlardan himoyalash, axloqiy va intellektual rivojini qo'llab-quvvatlash, ularning ma'rifiy savodxonligini oshirish vazifalari belgilab berilgan. Bu hujjatlar talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish ta'lim tizimining strategik yo'nalishi ekanini ta'kidlaydi ^[2].

Talabalar orasida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarning susayishi ko'plab omillar ta'siri ostida shakllanadigan murakkab ijtimoiy-psixologik jarayondir. Avvalo, ijtimoiy tarmoqlarda tarqalayotgan yolg'on qadriyatlar, virtual yetakchilar, bozorbop obrazlar, hayotning beqaror va istaklarga asoslangan talqinlari talabalarning real hayot haqidagi tasavvurini buzadi. Muhammad Sodiq Qoshg'ariy "Odob as-solihin" asarida kasal holini so'rash, ta'ziya va musibat odoblari haqida ham batafsil fikr yuritadi. Ushbu holatlarda amal qilnadigan qoidalar mohiyatidan xabardor bo'lish har bir kishi uchun foydadan holi emasligi ta'kidlanadi. Asarda, shuningdek, ayol kishining oiladagi o'rni va burchlari yuzasidan ham bir qator fikr-mulohazalar bayon etilgan. "Zubdat almasoyil" asarida esa shariat va aqida masalalarining qaymog'i berilgan bo'lib, u o'sha davrdagi ehtiyoj va talablarni inobatga olgan holda xalq tushunadigan turkiy tilda sodda va ravon uslubda yozilgan. Muhammad Sodiq Qoshg'ariyning nuqtai nazariga ko'ra, ayol kishining oiladagi eng muhim burchlari sifatida er va xotinning ahilligi, o'zaro vazifalarining belgilanishi, xotinning erining ruxsatisiz ko'chaga chiqmasligi va begona kishilarni uyga kiritmasligi, er xursand bo'lganda xursand bo'lishi va g'amgin paytida hamdardlik ko'rsatishi kabi holatlar qayd etiladi. Shuningdek, bemorlarni ziyorat qilish qarindosh-urug', qo'ni-qo'shni va yoru birodarlar uchun muhim burch ekanligi haqida ham so'z yuritiladi. "Odob as-solihin" asarining birinchi bobida izn so'rash va salomlashish odoblari bayon qilinadi. Unda har kim bir kishining eshigidan kirishni istasa, avvalo o'zining kelganini eshik orqasidan ohista taqillatish yoki yo'talish orqali bildirishi lozimligi ta'kidlanadi. Ikkinchi holatda ovoz eshitilsa, eshik orqasidan salom berib: "Ichkariga kiraymi?" deb so'raladi va bunday izn so'rash uch martagacha davom etishi mumkinligi qayd etiladi. Har bir izn so'rash orasida to'rt rakat namoz o'qishlik miqdorida kutib turish lozimligi ko'rsatiladi. Uchinchi holatda esa uch bora chaqirilganda ham uy egasidan ovoz chiqmasa va izn berilmasa, ortiqcha kutmasdan eshikdan qaytish tavsiya etiladi. To'rtinchi holatda, agar uy egasi "Siz kim bo'lasiz?" deb so'rasa, javobda o'z ismini aytish lozimligi, "men sizning oshnangizman" yoki "do'stingizman" kabi gumonli ifodalarni ishlatmaslik kerakligi uqtiriladi. Beshinchi holatda esa, agar uy egasi bilan birga kelinsa, yuqoridagi qat'iy tartiblarga emas, balki mavjud sharoitga qarab ish tutish lozimligi ko'rsatib o'tiladi. Asarning ikkinchi bobida uxlash, yo'l yurish va otga minish odoblari, uchinchi bobida suhbat ahlining odobi va sharoitlari, to'rtinchi bobida esa er-xotin va hammom odoblari, kasal ko'rish, ta'ziya, musibat ahli, ziyofat, yeb-ichish, safar va unga taalluqli odob-qoidalar batafsil bayon qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Axloq so'zi lotincha "morus", ya'ni "moral", "mantiq" so'zlaridan kelib chiqqan bo'lib, u hech qayerda qat'iy yozib qo'yilmagan ijtimoiy qonundir. Inson kundalik hayotida undan, ya'ni axloq normalaridan, norma sifatida foydalanadi. Axloqiy tarbiya normalari har bir jamiyatning huquqiy normalariga asos bo'ladi. Axloqiy tarbiyada kishi axloqiy bilimlarni o'zlashtiribgina qolmay, har qanday vaziyatda o'zini ana shu normalarga munosib tuta oladigan shaxs sifatida shakllanadi. Axloqiy tarbiyalangan kishida barqaror ma'naviy motivlar vujudga keladi va bu motivlar uni jamiyatda munosib xulq-atvoriga rag'batlantiradi. Yosh avlodni jamiyatga, mehnatga va o'ziga munosabatni ochib beruvchi ma'naviy fazilatlariga muvofiq ravishda tarbiyalash tarbiyalanuvchi shaxsni, axloqiy tarbiyaning pedagogik va psixologik asoslarini chuqur bilishni talab etadigan murakkab jarayondir. Axloqiy bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirib olishgina bolalarga atrofda kishilar xatti-harakatlarida qaysi jihatlar yaxshi, qaysilari yomon ekanligini anglashga yordam beradi. Axloq tarbiyasi insonlarga eng muhim, eng oliy sharaf va baland daraja beruvchi tarbiya hisoblanadi. Biz avvalgi darsda tarbiya bilan dars orasida farq borligini ta'kidlaganmiz, chunki dars oluvchi biluvchi bo'lsa, tarbiya oluvchi amal qiluvchi demakdir. Shuning uchun tarbiya beruvchi muallimlarning o'zlari bilimlariga amal qilib, shogirdlarga bergan darslarini amaliy faoliyat bilan uyg'un holda o'rgatishlari lozim. Ana shunday yondashuv asosida berilgan ta'lim va tarbiya shogirdlarning qalbiga tez ta'sir qiladi va ularni amaliy fazilat sohibiga aylantiradi ^[3]. Bugungi kunda texnologik taraqqiyot sharoitida yoshlarning ongiga turli g'oyalarni ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois milliy-ma'naviy merosga tayanish, xususan, Qoshg'ariy kabi allomalar qarashlarini ta'lim jarayoniga tatbiq etish yoshlarni yot g'oyalardan asrashda muhim ahamiyat kasb etadi. Allomaning komil inson haqidagi qarashlari zamonaviy kompetensiyaviy yondashuv bilan hamohang bo'lib, talabaning nafaqat kasbiy, balki ijtimoiy va axloqiy jihatdan yetuk shaxs bo'lib shakllanishiga

xizmat qiladi. Jumladan, halollik va adolat insonning eng oliy fazilati sifatida talqin qilinadi, halol mehnat va adolatli hayot insonni yuksaklikka olib chiqishi ta'kidlanadi; ilmga intilish va aql-zakovat bilimli inson jamiyatning tayanchi ekanini, ilm orqali shaxs o'zini va jamiyatni rivojlantirishi mumkinligini ko'rsatib beradi; mehnatsevarlik dangasalikning qoralanishi va mehnatning kamolot manbai sifatida e'tirof etilishi orqali asoslanadi; kattaga hurmat va kichikka izzat ijtimoiy munosabatlarning muhim asosi sifatida baholanadi; vatanparvarlik va jamoaga fidoyilik esa el-yurt manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo'yish g'oyasi orqali ifodalanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tarbiya oiladan boshlanadi. Shu sababli oilaviy muhitni sog'lomlashtirish, yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni turli to'garaklarga jalb etish va kitobxonlikka yo'naltirish yoshlar tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Buning uchun, avvalo, ota-onalarning o'zida milliy qadriyatlarga nisbatan ongli va mas'uliyatli munosabat shakllanishi lozim. Milliy qadriyatlar va milliy o'zlikni anglash jarayonida xalqning ma'naviy merosi, ota-bobolarimizning pand-nasihatlari va hayotiy tajribalariga tayanib, eng yaxshi va oliyanob an'analar ruhida tarbiya berish muhim ahamiyat kasb etadi. Ularning dono fikrlari va turmush saboqlari asrlar davomida saralanib, bugungi kunimizgacha yetib kelgan bo'lib, ushbu o'g'itlarni yoshlarning ongi, dunyoqarashi va shuuriga singdirib borish zarur. Shu bilan birga, bolalarni xalq an'analari asosida tarbiyalash ota-onalarning muhim va doimiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, zamonaviy ta'lim tizimi sharoitida yoshlarga urf-odatlar, ta'lim va tarbiyaning muhim jihatlari yanada chuqurroq o'rgatish talab etiladi.

Ta'lim jarayonida Muhammad Sodiq Qoshg'ariy merosidan foydalanib talabalarning ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish yo'llari			
O'quv jarayoniga integratsiya qilish	Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etish	Shaxsiy namuna va mentorlik tizimi	Mustaqil mutolaa va tahlil qilish

1-rasm: Ta'lim jarayonida Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy buyuk siymolardan biridir. Muhammad Sodiq Qoshg'ariyning ma'rifiy-axloqiy qarashlari O'zbek xalqining turli an'analarga boy, milliy qadriyatlari keng ma'no va chuqur tarixga ega. Mustabid tuzum davrida toptalgan qadriyatlarni qayta tiklash uchun barcha imkoniyatlar yaratilgan bugungi kunda odob-axloq va yoshlarni tarbiyalashda qadriyatlarimizga oid manbalarni o'rganish va hayotga tatbiq etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shunday asarlardan biri Muhammad Sodiq Qoshg'ariy (1740-1843)ning "Odob as-solihin" ("Yaxshi kishilar odobi") kitobidir. Mazkur asar kundalik turmushimizda har kuni har daqiqada bilish zarur bo'lgan turmush odobiga oid xulq-odob qoidalarining majmuidir. Bu asar XIX asr boshlarida xalqimizning odob-axloq me'yorlari va milliy qadriyatlarini o'zida mujassamlashtirgan. Olim 1740 yilda Qashg'arda tavallud topgan. U tarixchi, adabiyotshunos, mutafakkir olim, mutasavvuf shoir va tarjimon sifatida tanilgan. Qoshg'ariy boshlang'ich ta'limni otasi Mulla Shoh A'lam Ohundan olgach Qashg'ardagi mashhur madrasada Xomidiyda ta'lim olishni davom ettiradi. U yerda arab, fors tillarini, matematika, adabiyot, tarix, jo'g'rofiya, va diniy bilimlarni mukammal egallab, zamonasining ko'zga ko'ringan olimi darajasiga erishadi. Muhammad Sodiq Qoshg'ariy hayoti davomida katta ilmiy meros qoldirgan.^[4]

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy merosida ma'naviy-axloqiy qarashlar

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy o'z asarlarida insonning ichki dunyosi, axloqiy pokligi va ruhiy kamolotiga alohida e'tibor qaratadi. Unga ko'ra, insonning haqiqiy komilligi ilm bilan birga odob va taqvo orqali namoyon bo'ladi. Alloma quyidagi jihatlarni asosiy ma'naviy mezon sifatida ko'rsatadi:

- Halollik va poklik** – insonning barcha faoliyatida adolat va rostgo'ylik ustuvor bo'lishi.
- Ilmga intilish** – ilmni faqat dunyoviy manfaat uchun emas, balki jamiyatga foyda keltirish maqsadida egallash.
- Odob-axloq** – kattalarga hurmat, kichiklarga mehr, muomala madaniyati.
- Nafs tarbiyasi** – insonning o'zini nazorat qilishi, sabr-toqatli bo'lishi.

Alloma nazarida, tarbiya jarayoni uzluksiz va tizimli bo'lishi lozim. Ustoz va murabbiylarning shaxsiy namunasi tarbiyada hal qiluvchi omil hisoblanadi. Biz mutafakkirning hayoti va ijodi orqali yuqori darajada tarbiyashunos bo'lganligi va olim tarafidan yaratilgan asarlarning mazmun-mohiyati haqida bilamiz. Bugungi kungacha olimning "Odob as-solihin" ("Yaxshi kishilar odobi"), "Zubdat al-masoyil" ("Masalalarning qaymog'i"), "Dur al-muzoxir" ("Ko'makdoshlarning durdonasi") hamda "Tazkirai xojagon" ("Xojalar tazkisasi") kabi bir qator asarlari yetib kelgan. O'zida shaxs tarbiyasini yo'lga qo'yish muammolarini bayon qiluvchi asarlarni yaratish an'anasi mavjud bo'lgan davrda Muhammad Sodiq Qoshg'ariy tarafidan turkiy tilda "Odob as-solihin" ("Yaxshi kishilar odobi"), "Zubdat as-masoyil" ("Masalalarning qaymog'i") kabi nodir asarlar yaratildi.^[5] Ushbu asar nomi hamda mohiyatidan ham tushunarli bo'lganidek, unda oldin surilgan g'oyalar inson hayotiy faoliyatida muhim kasb etuvchi xulq-odob qoidalari xususida kishilar, shu jumladan, yoshlarga muayyan darajada ma'lumotlar yetkazishga xizmat qiladi. "Odob as-solihin" asarida ijtimoiy hayot va turmushda barcha inson tomonidan qat'iy amal qilinishi kerak bo'lgan zohiriy (tashqi) va botiniy (ichki) odob va ahloq qoidalari, ularning ijtimoiy ahamiyati, yoshlar tarbiyasini yo'lga qo'yishdagi o'rni va roli haqida alohida fikr-mulohaza bayon qilinadi.

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy tomonidan yaratilgan "Odob as-solihin" asari olimning o'zi ta'kidlab o'tganidek, muqaddima va yettita bobdan tashkil topgan, barcha bobda 4 faslni aks ettiradi. Muqaddimada asarning maqsadi haqida ma'lumot keltiriladi. Asarning yozilishidan ko'zlangan maqsad borasida so'z yuritilar ekan, insonning ijobiy xulq-atvoriga ega bo'lishini taqozo etuvchi ijtimoiy zaruriyat mohiyati yoritiladi. Asarda ilgari surilgan asosiy g'oya – insonlarning ijobiy xulq-atvoriga ega bo'lishlari jamiyatda ruhiy xotirjamlik va moddiy farovonlikni qaror toptiruvchi asosiy omil ekanligini asoslashdan iboratdir. Alloma mazkur g'oya mohiyatini sharhlar ekan, inson odob-axloq qoidalari egallay olmasa hamda ijobiy hulq-atvori bilan muaddab (odobli) va muzazzab (toza) bo'lmasa, nafaqat o'zi, balki butun dunyoga yomonlik tarqatadi degan qarashni ilgari suradi. Muhammad Sodiq Qoshg'ariyning e'tirof etishicha, salom quyidagi holatlarda quyidagi kishilar tomonidan berilishi maqsadga muvofiqdir: ulug' kichikka, o'tliq piyodaga, yuruvchi o'ltirguvchiga, ozchilik ko'pchilikka, xonaga kirib keluvchi, xona ichkarisida o'tirgan kishilarga salom bergay", deb ta'kidlar ekan, bir kishi ko'pchilik oldiga kirib kelganda, birinchi bo'lib salom berishi, ko'pchilik esa baravar ovoz chiqarmasdan salomga alik olishi joizligiga alohida e'tiborni qaratadi. Uchinchi bobda suhbatlashish odobi borasida so'z yuritiladi.^[5]

Bizga yaxshi ma'lumki, suhbatlashish odobi va uning shartlariga amal qilish ijtimoiy munosabatlarning mo'tadil kechishini ta'minlovchi asosiy va o'ta muhim omillardan biri bo'lib, aksariyat mualliflar tomonidan yaratilgan hamda axloq-odob muammolariga bag'ishlangan asarlar mazmunidan alohida o'rin olgan.

Bu meros asosida tarbiyalangan talaba

jamiyat hayotida faol ishtirok etadigan;	vatan ravnaqi uchun xizmat qilishga intiladigan shaxs sifatida shakllanadi.	axloqan pok va mas'uliyatli;	o'z milliy qadriyatlarini hurmat qiladigan;
---	--	-------------------------------------	--

2-rasm: Qoshg'ariy merosining zamonaviy talaba shaxsini shakllantirishdagi o'rni

XULOSA VA TAKLIFLAR

Muhammad Sodiq Qoshg'ariyning nuqtai nazariga ko'ra, ayol kishining oiladagi eng muhim burchi quyidagilardan iboratdir: xotin erining ruxsatisiz hech joyga bormasligi va hech kimni uyiga keltirmasligi, erining mol-dunyosini sarf etmasligi, o'z zimmasidagi mas'uliyatlarni oqilona bajarishi, eri xursand bo'lsa, xursand, g'amgin bo'lsa, g'amgin bo'lishi, erining topish-tutishiga qanoat qilishi, er vafot etganda motam tutib, marhumning ruhini pok saqlashi va hokazolar. Yuqorida tilga olingan pandlar bugungi kunda ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Xususan, mehmondorchilik odobi yuzasidan quyidagi fikrlar ifoda etiladi: mehmondorchilikka kishining boyligi, mavqei yoki mansabiga qaramay, hammaning baravar chaqirish, oila a'zolarini ham ajratmaslik, mehmonning izzat-hurmatini joyiga qo'yish, lekin uch kundan so'ng ortiqcha takalluf ko'rsatmaslik, dabdaba qilmaslik, mehmon uchun uyni ortiqcha bezamaslik, lekin, ozoda va toza ko'rpa-to'shaklardan foydalanish, dasturxon tuzashda isrofgarchilikka yo'l qo'ymaslik, dasturxon taom qo'yilganda avval mezbonning taomga qo'l uzatishi, mehmondan oldin taomdan qo'l tortmasligi, mehmonga nisbatan ortiqcha takalluf qilavermaslik, imkoni bo'lsa lazzatli va latif taomlar tayyorlab mehmonning ko'nglini olish kabi qoidalarning mohiyati ochib beriladi.

Muhammad Sodiq Qoshg'ariy merosi talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Uning ilm, odob, halollik va komillik haqidagi qarashlarini ta'lim-tarbiya jarayoniga izchil tatbiq etish orqali barkamol, mas'uliyatli va ma'naviy yetuk yoshlarni tarbiyalash mumkin. Milliy merosga tayanilgan ta'lim modeli jamiyat taraqqiyoti va barqaror rivojlanishining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Muammoni hal etish uchun davlat siyosati, oila, ta'lim muassasalari, pedagoglar va jamiyat birgalikda harakat qilishi zarur. O'zbekiston Respublikasining qonun, qaror va farmonlarida belgilangan maqsadlar aynan shu yo'nalishga qaratilgan bo'lib, ularning hayotga joriy etilishi yoshlarning ma'naviy immunitetini kuchaytiradi^[6].

Pedagog olimlarning ilmiy qarashlari esa ushbu jarayonda metodologik asos vazifasini bajaradi. Muhammad Sodiq Qoshg'ariy merosi talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda boy va samarali manba hisoblanadi. Ushbu merosdan ta'lim-tarbiya jarayonida oqilona foydalanish yosh avlodni komil inson qilib tarbiyalashga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirishga imkon yaratadi. Shu bois Qoshg'ariy asarlarini o'rganish va targ'ib etish bugungi ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri bo'lib qolaveradi. Ushbu boy ma'naviy xazinadan ta'lim-tarbiya jarayonida tizimli va maqsadli foydalanish yosh avlodni barkamol, ma'rifatli va axloqan yetuk shaxs etib tarbiyalash imkonini beradi. Shunday ekan, Qoshg'ariy merosini chuqur o'rganish va uni zamonaviy ta'lim jarayoniga tatbiq etish bugungi pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mahmud Hasaniy. Muhammad Sodiq Qoshg'ariy. Odob as-solihin. – T.: "Yangi asr avlodi", 2002.
2. Abdullayeva, D. N. Qadriyatlar asosida o'quvchilarni ijtimoiylashtirishda "Odob as-solihin" asarining o'rni. International Scientific Conference, 2022-yil aprel.
3. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. – T.: "Davlat ilmiy nashriyoti", 2013.
4. Abdurahmonova, N. Muhammad Sodiq Qoshg'ariy. Zubdat al-masoil, 64-raqam, 2021-09.
5. www.ziyouz.com
6. Ramatov J., Umarova R., Baratov R., Jurabayev N., Artikova B. Constructive and optimal solutions for the formation of a stable ecological situation in the Aral Sea region of Uzbekistan // AIP Conference Proceedings, 2432(1), 030113. AIP Publishing LLC, 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.